

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Keinoja luokkarauhan parantamiseen - Ihmeelliset vuodet - ohjelma opettajan silmin

---

Immonen, Hilikka

Nuutinen, Sanna

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Keinoja luokkarauhan parantamiseen - Ihmeelliset vuodet - ohjelma opettajan silmin

Immonen, Hilikka
Nuutinen, Sanna
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2011

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila
Hoitotyön koulutusohjelma

Tiivistelmä

Immonen, Hilikka & Nuutinen, Sanna

Keinoja luokkarauhan parantamiseen - Ihmeelliset vuodet - ohjelma opettajan silmin

Vuosi	2011	Sivumäärä	37
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää minkälaisia kokemuksia opettajilla on Ihmeelliset vuodet - ohjelman käytöstä. Ihmeelliset vuodet - ohjelma on yhdysvaltalaisen Carolyn Webster - Strattonin kehittämä ohjelma käytöshäiriöisten lasten hoitoon. Ohjelman tarkoituksena on edistää käytöshäiriöisten lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä, vähentää käytöshäiriöistä aiheutuvaa käytöstä sekä parantaa lasten ongelmanratkaisutaitoja. Aihe opinnäytetyöhön tuli Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry:ltä (OTU). Opinnäytetyö aiheesta on tarpeellinen, koska sitä ei ole aiemmin tutkittu Suomessa.

Tekijät toivovat, että opinnäytetyöstä on hyötyä Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry:lle. Tekijöiden tavoitteena on lisätä ohjelman tunnettavuutta, tietoutta Ihmeelliset vuodet - ohjelmasta lasten käytöshäiriöiden hoidossa sekä edistää käytöshäiriöisten lasten parissa työskentelevien ymmärrystä ja jaksamista.

Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry lähetti kolme opettajaa Walesiin Ihmeelliset vuodet - opettajainkoulutukseen kesällä 2010. He olivat yhdistyksen kautta ensimmäiset opettajat, jotka saivat koulutuksen. Opinnäytetyön tutkimukseen on näistä osallistujista haastateltu yhtä opettajaa. Työ on rajattu koskemaan ala-asteikäisiä lapsia, sillä tutkimukseen osallistunut opettaja työskentelee ala-asteella.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista, laadullista lähestymistapaa. Haastattelu tehtiin suullisesti ja se nauhoitettiin. Haastattelu tehtiin kertaluontoisesti teemahaastatteluna. Aineisto analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysi menetelmää.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin yhtä opettajaa, joten tuloksia ei voida yleistää. Haastattelun perusteella saadaan kuva, kuinka vaativaa käytöshäiriöisten lasten opettaminen ja käytöksen hallitseminen on. Haastattelun pohjalta nousi esiin opettajan oma jaksaminen ja se kuinka ohjelma auttaa jaksamaan. Saatujen työkalujen kanssa luokkatilanteita voidaan rauhoittaa entistä nopeammin, tehokkaammin sekä oppilaat saadaan kiinnittämään huomionsa omaan käyttökseen. Kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja sen toimivuuteen ei saada vastauksia tämän haastattelun pohjalta. Opinnäytetyössä esiteltäisiin kansainvälisiin tutkimuksiin aiheesta voidaan löytää yhtäläisyyksiä. Ihmeelliset vuodet - ohjelma antaa työkaluja opettajille työhön käytöshäiriöisten lasten kanssa ja ohjelmasta saatavat keinot helpottavat opettamista.

Tämä on ensimmäinen Suomessa aiheesta tehty opinnäytetyö. Aihetta tulisi tutkia enemmän sekä ohjelman pariin olisi hyvä saada enemmän opettajia, jotta aiheesta saataisiin luotettavia tutkimustuloksia.

Asiasanat: Käytöshäiriöt, Ihmeelliset vuodet

Immonen, Hilikka & Nuutinen, Sanna

Methods to help peace in classroom - The Incredible Years Program from teacher's point of view.

Year	2011	Pages	37
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to find out what kind of experiences teachers have about The Incredible Years Program. The Incredible Years Program has been developed by Carolyn Webster-Stratton. It is designed to be used with children who have conduct disorders. The objective of this programme is to promote children's social and emotional development, reduce behavior caused by conduct disorder and improve children's problem solving skills. This thesis was assigned by the family association promoting mental health, association Uusimaa (Omais- set mielenterveystyön tukena uudenmaan yhdistys ry). There is no previous research from this point of view.

The authors of this thesis hope that the thesis will benefit the family association promoting mental health, association Uusimaa. The authors also wish that this thesis familiarizes this programme to those who work with conduct disorders and at the same time support their work.

The family association promoting mental health, association Uusimaa sent three teachers to Wales to receive The Incredible Years Program education in summer 2010. Those three teachers are the first teachers in Finland who have received this education. One teacher was interviewed for this thesis. This thesis discusses primary school students because the teacher interviewed in this thesis is primary school teacher.

Qualitative research method was applied in this thesis. The interview was a theme interview, which was recorded. The material has been analyzed by using material based content analysis method.

As only one teacher was interviewed for this thesis, the results cannot be generalized. The interview shows how demanding children with conduct disorder are in school and how difficult their teaching and controlling is. There can be found some similarities to research papers presented in this thesis. Based on the interview, teachers coping and management were emphasised. The tools given can help cope with the situations in the classrooms faster and more efficiently. They can also make pupils notice their own behavior. The interview did not provide any answers for the questions concerning the cooperation between the school and home. The Incredible Years Program gives tools to teachers and the tips given can help teaching.

This is the first thesis in Finland made from this point of view. The subject should be studied more and it would be advisable to have more teachers involved in this programme so that there would be reliable results.

Keywords: conduct disorders, The Incredible Years

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat	8
	2.1 Ihmeelliset vuodet	8
	2.1.1 Vanhempien koulutusohjelma.....	9
	2.1.2 Opettajien koulutusohjelma	10
	2.1.3 Ihmeelliset vuodet - ohjelman tuloksellisuus opettajien näkökulmasta	10
	2.2 Käytöshäiriöt	13
	2.2.1 Käytöshäiriöiden esiintyvyys	15
	2.2.2 Käytöshäiriöiden riskitekijät	15
	2.2.3 Käytöshäiriöiden hoito.....	16
	2.2.4 Käytöshäiriöt ja koulu	16
3	Ryhmänohjaus	17
	3.1 Onnistunut ryhmänohjaus	17
	3.2 Ryhmänohjauksen toteutus.....	18
4	Varhainen puuttuminen	18
5	Oppimisen tukeminen.....	19
	5.1 Positiivinen huomio	19
	5.2 Negatiivinen huomio.....	20
6	Tutkimuksen toteuttaminen	21
	6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä	21
	6.2 Tutkimusmenetelmä.....	21
	6.3 Tutkimuksen kohderyhmä	22
	6.4 Tiedonhankintamenetelmänä teemahaastattelu	22
	6.5 Haastattelun toteutus	23
	6.6 Tutkimusaineiston analyysi.....	24
7	Tutkimustulokset	24
	7.1 Käytöshäiriöiden yleisyys	25
	7.2 Ihmeelliset vuodet- koulutus ja sen edut	25
	7.3 Oppien toteutus käytännössä	26
	7.4 Koulusuhteiden kehittyminen	27
8	Pohdinta.....	27
	8.1 Tutkimustehtävän toteutuminen	28
	8.2 Tutkimuksen ongelmat	28
	8.3 Tutkimuksen luotettavuus	29
	8.4 Tutkimuksen eettisyys.....	29
	8.5 Oman oppimisen arviointi	30
	Lähteet	32

Liitteet..... 35

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaisia kokemuksia opettajilla on ollut Ihmeelliset vuodet (The Incredible years)- ohjelmasta. Opettajien kokemuksia ohjelmasta ei ole aiemmin tutkittu Suomessa. Opinnäytetyön tekijät toivovat, että haastatteluista saaduilla tuloksilla on merkitystä Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry:lle (OTU), Ihmeelliset vuodet- ohjelman tunnettavuudelle sekä henkilöille, jotka työskentelevät käytöshäiriöisten lasten parissa.

Työ on rajattu koskemaan ala-asteikäisiä lapsia, sillä haastateltu opettaja työskentelee ala-asteella. Haastateltu opettaja oli ensimmäisiä Omaiset mielenterveystyön tukena ry:n kouluttamia opettajia, jotka ovat saaneet Ihmeelliset vuodet - opettajan koulutuksen. Opettaja kävi kolme päivää kestävästä koulutusohjelmasta Walesissa, Englannissa kesällä 2010. Haastattelu tehtiin suullisena teemahaastatteluna.

Ihmeelliset vuodet - ohjelma on tohtori Carolyn Webster-Strattonin, psykologian professorin ja Washingtonin yliopiston Vanhempain laitoksen johtajan, kehittämä ohjelma. Ohjelman tarkoituksena on edistää käytöshäiriöisten lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä, vähentää käytöshäiriöistä aiheutuvaa käytöstä sekä parantaa lasten ongelmanratkaisutaitoja. (The Incredible years 2011.)

Aiheesta ei ole Suomessa aiemmin tehty tutkimusta opettajan näkökulmasta. Carolyn Webster-Strattonin (2005: 3) mukaan ohjelmasta saaduilla keinoilla on pystytty vähentämään aggressiivisuutta, parantamaan yhteistyötaitoja sekä luokkailmapiiriä.

Opinnäytetyössä käytöshäiriöllä tarkoitetaan ICD-10 tautiluokituksessa luokiteltua häiriötä, jossa oireet kestävät yli kuusi kuukautta. Oireilun muodot vaihtelevat. Yleisimmät oireet ovat varastelu, aggressiivinen käytös, toisen omaisuuden tuhoaminen, päihteiden käyttö, haluttomuus mennä kouluun ja tulipalon sytyttäminen. (Moilanen 2004a: 266- 267.)

Opinnäytetyön aihe on tullut Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry:ltä. Ihmeelliset vuodet - ohjelma on otettu käyttöön Suomessa Vertti 2 - projektin myötä, kun projektin kautta lähdettiin hakemaan apukeinoja käytösongelmaisten lasten vanhemmille. Vertti 2- projektin erityistarkoituksena on tarjota apua ja tukea perheille, joiden lapset kärsivät käytösongelmista. (Kontio & Hietala.)

Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry järjesti opinnäytetyön tekijöille päivän mittaisen koulutuksen ohjelmasta. Koulutuksen pohjalta ja Ihmeelliset vuodet- ongel-

man ratkaisuopasta hyödyntäen tekijät kävivät ohjaamassa lapsia helsinkiläisellä ala-asteella. Ohjaukset kestivät 2 tuntia 15 minuuttia. Ohjausrunko oli suunniteltu ennen lastenohjausta ja tapaamisilla noudatettiin Ihmeelliset vuodet - ohjelman toimintamalleja. Lasten vanhemmat osallistuivat samaan aikaan vanhemmille tarkoitettuun Ihmeelliset vuodet - koulutukseen.

Opinnäytetyön tekijöillä on useita tavoitteita. Terveystoimintaopiskelijoina tekijät uskovat, että opinnäytetyön avulla ymmärrys käytöshäiriöisiä lapsia sekä heidän vanhempiaan kohtaan laajenee. Työn tekijät toivovat, että opinnäytetyö antaa työvälineitä käytöshäiriöisten lasten opettamiseen Ihmeelliset vuodet - ohjelmaa käyttäville opettajille ja ohjelmasta saaduista tuloksista ja kokemuksista on hyötyä ohjelman parissa työskenteleville. Työ antaa välineitä toimia yhteistyössä lasten kanssa, joilla on erilaisia käyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Opinnäytetyön avulla opitaan tutkimusprosessin kulku sekä sen toteuttaminen.

2 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

Opinnäytetyön teoriaosuudessa keskeiset teemat ovat Ihmeelliset vuodet - ohjelma sekä käytöshäiriö. Tutkimustehtävänä opinnäytetyössä on selvittää opettajan kokemuksia Ihmeelliset vuodet - ohjelmasta. Ihmeelliset vuodet - ohjelmaa opettajan näkökulmasta ei ole Suomessa aiemmin tutkittu. Kansainvälisesti ohjelman vaikuttavuudesta on tehty tutkimuksia. Opinnäytetyön yhteydessä opinnäytetyön tekijät suorittavat palveluinnovaatio ja asiantuntijuuden syventämisen kokonaisuudet. Näihin kokonaisuuksiin liittyen työssä on tarkasteltu ryhmäohjausta sekä varhaista puuttumista.

2.1 Ihmeelliset vuodet

Ihmeelliset vuodet (The Incredible years) - ohjelma on tarkoitettu käytöshäiriöisten lasten vanhemmille sekä opettajille auttamaan arjessa selviytymisessä. Carolyn Webster-Stratton kirjoitti Ihmeelliset vuodet - ongelmanratkaisuoppaan 2-8 vuotiaiden lasten vanhemmille - kirjan ensimmäisen painoksen yli 15 vuotta sitten auttaakseen vanhempia selviytymään eritasoisista käytösongelmista lastensa kanssa. Webster-Stratton on yhdysvaltalainen psykologian professori ja Washingtonin yliopiston Vanhempain laitoksen johtaja. Ihmeelliset vuodet - ongelmanratkaisuopas perustuu Webster-Strattonin yli 25 vuoden aikana tehtyihin tutkimuksiin lasten ja perheiden parissa. Alkuperäisen painoksen jälkeen kirjaa on uudistettu useaan kertaan, viimeksi vuonna 2005. Suomeksi viimeisin uudistettu painos ilmestyi vuonna 2009. (Webster-Stratton 2005: 4, 15, 23-25.)

Ihmeelliset vuodet - ohjelma on tullut Omaiset mielenterveystyön tukena ry:lle Vertti 2-projektin myötä. Kyseisen projektin erityistavoitteena on auttaa käytösongelmista kärsiviä lapsia ja heidän perheitään. (Kontio & Hietala.) Tässä opinnäytetyössä yhteistyötä tehtiin Omaiset mielenterveystyön tukena ry:n kanssa.

Vuonna 2010 käynnistetty Ihmeelliset vuodet - koulussa 2010-2012 - projekti on pilottihanke, joka toteutetaan pääkaupunkiseudulla. Yhteistyössä hankkeessa toimivat Helsingin opetusvirasto, sosiaaliviraston päivähoitoyksikkö sekä Omaiset Mielenterveystyön tukena Uusimaa ry. Projektin tavoitteena on luoda malli, jonka avulla voidaan ennaltaehkäistä käytöshäiriöisten lasten syrjäytymistä sekä edistää heidän koulunkäynti- ja oppimismahdollisuuksiaan. Kyseisen hankkeen avulla pyritään kartoittamaan ohjelman tarve, hyödyt sekä mahdolliset haasteet. (Omaiset Mielenterveystyön tukena keskusliitto ry.)

Yhtenä Ihmeelliset vuodet koulussa - projektin tavoitteena on tuoda Teacher Classroom Management - ohjelma Suomeen. Tämän ohjelman kautta opettajat saavat tukea, ohjausta sekä hallintamenetelmiä käytöshäiriöisten lasten kanssa toimimiseen. (Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry.)

2.1.1 Vanhempien koulutusohjelma

Vanhemmille suunnattu Ihmeelliset vuodet - ohjelma on tullut Suomeen Omaiset mielenterveystyön tukena Uusimaa ry:n ansiosta vuosien 2005-2009 aikana (Omaiset Mielenterveystyön tukena keskusliitto ry). Koulutuksen tavoitteena on tarjota vanhemmille uusia tapoja ja menetelmiä lasten kasvattamiseen sekä auttaa vanhempia jaksamisessa ja tukea heitä vanhemmuudessa (Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys ry). Vanhempien ryhmässä käsiteltäviä asioita ovat lapsen kanssa leikkiminen, oppimaan opettaminen, kuinka kehua ja palkita lasta sekä rajojen asettaminen (Kontio). Vanhempien koulutus perustuu Ihmeelliset vuodet- ongelmanratkaisuooppaan 2-8- vuotiaiden lasten vanhemmille -kirjaan.

Vanhempien ryhmä kokoontuu 12-14 viikon ajan kerran viikossa. Yhden kerran kesto on kaksi tuntia. Ryhmän tarkoituksena on vahvistaa vanhemmuuden taitoja, edistää lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta sekä ennaltaehkäistä lasten käyttäytymishäiriöitä. Tapaamiset ovat hyvin strukturoituja ja valmiita teemoja on useita. Teemoja käydään läpi keskustelemalla ja katsomalla videoita lasten ja vanhempien välisestä vuorovaikutustilanteista. Vanhemmat keskustelevat videolla nähdystä tilanteista ja tilanteisiin reagoimisesta. He saavat myös koti-tehtäviä seuraavaa tapaamiskertaa varten. Vanhemmille annetaan myös mahdollisuus olla yhteydessä toisiinsa haluamallaan tavalla tapaamiskertojen välillä. Myös ohjaajat saattavat soittaa ja kysellä kodin kuulumisia ohjauskertojen välillä. (Salo.)

2.1.2 Opettajien koulutusohjelma

Ihmeelliset vuodet - opettajien koulutus perustuu siihen kuinka käyttäytymistä opitaan ja kuinka sitä voidaan muuttaa päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Luokassa ilmeneviä ongelmia ei lähdetä ratkaisemaan sillä oletuksella, että syy on tietyssä henkilössä. Tilannetta lähdetään ratkaisemaan ajatuksella, että sekä oppilaan että opettajan käytöksessä tapahtuisi muutos. Ohjelmaa on testattu yli 500 opettajan ja yli 1 500 perheen kesken. (Webster-Stratton 2005: 4.)

Ihmeelliset vuodet - opettajien koulutusta toteutetaan joko useamman viikon ajan pari tuntia kestävinä koulutuskertoina tai 4-5 kokopäiväisenä koulutuksena. Ryhmät ovat 15-20 opettajan kokoisia. Opetusmateriaalia ovat videot, ryhmänohjaajan opas, How to promote social and emotional competence -kirja sekä opetuspyramidi. Opettajat harjoittavat myös roolileikkejä oppimisen tukemisessa ja saavat kotitehtäviä seuraavaa kertaa varten. Ohjelman toimivuuden kannalta olisi toivottavaa, että kaikki saman koulun opettajat voitaisiin kouluttaa kyseisen ohjelman avulla, jotta opetustavat säilyisivät samoina koko koulussa. (Webster-Stratton 2005: 7-9.)

Ihmeelliset vuodet - opettajien koulutus koostuu useasta eri alueesta. Sisältöön kuuluvina aiheina ovat muun muassa sosiaalisten taitojen kehittäminen, kurinpito, vanhempien osallisuuden edistäminen, stressin hallinta, sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys ja luokkasäännöt. (Webster-Stratton 2005: 9.)

2.1.3 Ihmeelliset vuodet - ohjelman tuloksellisuus opettajien näkökulmasta

Ihmeelliset vuodet - opettajien koulutusta pidetään hyödyllisenä lasten kanssa läheisesti työskenteleville henkilöille (Webster-Stratton 2005: 3). Koulutukseen osallistuvia henkilöitä voivat olla opettajien lisäksi opinto-ohjaajat sekä psykologit. Aggressiivisista ja häiriköivistä oppilaista voi nopeasti tulla sosiaalisesti ulkopuolisia henkilöitä. Tämä voi johtaa yhä paheneviin sosiaalisen kanssakäymisen ongelmiin tai vähentää sopivien ystävyysuhteiden muodostamista. Aggressiivisten lasten ja heidän opettajien välille muodostuu helpommin huono vuorovaikutussuhde ja heidät poistetaan useammin luokasta kesken tunnin kuin muut oppilaat. (Webster-Stratton & Reid 2010: 198.)

Webster-Strattonin (2005) mukaan luokissa, joiden opettajat ovat käyneet Ihmeelliset vuodet - koulutuksen, on vähemmän ongelmia aggressiivisten lasten kanssa. Näissä luokissa myös oppilaiden yhteistyötaidot sekä luokan ilmapiiri on muuttunut parempaan suuntaan. (Webster-Stratton 2005: 3.)

Verrattaessa luokkia, joiden opettajat ovat osallistuneet ohjelmaan ja jotka eivät, on huomattu suuria eroja lasten käytöksessä ja luokan ilmapiirissä. Koulutuksessa mukana olleet opettajat ovat pystyneet luokissa vähentämään oppilaiden käyttäytymisongelmia sekä edistämään heidän sosiaalisia käyttäytymistaitojaan. Lasten käsittely ja hallinta on tuntunut varmemmalta käydyn koulutuksen jälkeen. Opettajien ohjelman käytöstä yhdessä vanhempien ohjelman kanssa, on hyötyä lasten sosiaalisille taidoille. Ohjelmat toimivat toisiaan tukevin ja vahvistavat kodin ja koulun välisiä suhteita. Opettajien koulutuksessa painotetaan kodin ja koulun yhteyden tärkeyttä. Opettajat voivat rohkaista vanhempia osallistumaan vanhempainohjelmaan. (Webster-Stratton 2005: 3-4, 11-12.)

Vuonna 2003 Pohjois-Walesissa toteutettiin koulutus, josta tehtiin kaksi erillistä tutkimusta. Osallistuneet opettajat arvioivat koulutuksen päätteeksi saamansa hyödyn ja opit. Koulutukseen osallistui yhteensä 23 opettajaa. Koulutusta pidettiin yhteensä viitenä päivänä ja koulutuksen kokonaiskesto oli viisi kuukautta. Koulutukset toteutettiin ohjeiden mukaisesti ja kaksikielisenä; walesin sekä englannin kielisinä. Opettajat valittiin mukaan työnantajien toimesta ja heidän keski-ikänsä oli 37-vuotta. 22 opettajaa oli naispuolisia. Arvioinnin tarkoituksena oli tutkia ohjelman toimivuutta ja käytäntöön soveltamista. (Baywater, Daley, Gwyn, Hutchings, Jones & Martin 2007: 15, 18-19.)

Koulutuksen lopussa opettajat arvioivat ohjelman käytännöllisyyttä asteikolla yhdestä viiteen, yhden ollessa huono ja viiden ollessa hyvä. Arvioinnista saadut tulokset olivat hyviä, ohjelman keskiarvoksi muodostui 4,2. Arviointia tehtiin neljässä eri kategoriassa:

- ohjelman käytännöllisyys 4,8
- luottamus oppien käyttöön 4,6
- ohjelman hyödyllisyys 4,5
- ohjelman hyödyntäminen koulun ja kodin välisiä suhteita parantamaan 3,5. (Baywater, ym. 2007: 19.)

Ensimmäisessä tutkimuksessa koulutukseen osallistuneista opettajista 21 osallistui haastattelun, jonka tarkoituksena oli mitata tyytyväisyyttä käytyyn koulutukseen. Koulutuksesta saatuna hyötyinä olivat lisääntyneet toimintamallit ja jo olemassa olevien mallien käyttö. Yhdeksän opettajaa koki oman periaatteensa muuttuneen ja seitsemän oman käytöksensä muuttuneen. Yhteisten kokemusten ja toimintatapojen jakaminen koettiin positiivisena asiana ja toimintatapojen laajentuneen. Periaatteiden muutosten tärkeys toimintatapoihin koettiin

hyvänä. 19 opettajaa koki ohjelmasta olevan hyötyä sekä opettajille että oppilaille, he myös suosittelisivat koulutusta muille. Yhdeksän osallistuneista opettajista oli sillä kannalla, että Ihmeelliset vuodet koulutus voitaisiin yhdistää kandidaatin tutkintoon jo ennen uranalkua. (Baywater, ym. 2007: 19-20.)

Toisessa tutkimuksessa osallistujina olivat 21 opettajaa kolmelta eri ala-asteelta, osa heistä oli saanut Ihmeelliset vuodet opettajien koulutuksen ja osa ei. Tutkimuksessa he suostuivat olemaan 30 minuutin ajan tarkkailukohteena toimiessaan luokassa. Tarkkailijat eivät tieneet kuka oli saanut koulutuksen ja kuka ei. Tutkimus osoitti, että koulutetut opettajat suoriutuivat kouluttamattomia paremmin arvostelussa. He antoivat oppilaille tarkempia käskyjä ja antoivat myös heille enemmän aikaa suorittaa annetut tehtävät. Heidän luokissaan oppilaat olivat myös myöntyväisempiä toimimaan sekä käytös positiivisempaa. (Baywater, ym. 2007: 21-22.)

Tehdyissä tutkimuksissa on myös ongelmakohtansa. Toisessa tutkimuksessa ongelmana voidaan pitää osallistuneiden henkilöiden pientä lukumäärää. Tutkimuksen ongelmana on myös se, että koulutetut ja kouluttamattomat henkilöt työskentelivät samassa koulussa, jolloin kouluttamattomat ovat voineet saada neuvoja koulutetuilta opettajilta. (Baywater, ym. 2007: 23.)

Environmental Foundation of Jamaica ja Jamaican UNICEF rahoitti vuosina 2006-2007 Kingstonissa ja St.Andrewsissa, Jamaicalla toteutetun tutkimuksen. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ohjelman soveltuvuus esikouluikäisille lapsille. Tutkimukseen valittiin osallistumaan viisi esikoulua. Kahdessa viidestä koulusta oppilaat olivat alemman keskitason perheistä ja kolmessa lapset enimmäkseen matalan sosioekonomisista perheistä. Yhtä luokkaa lukuun ottamatta luokkaa opetti yksi opettaja ja keskimäärin oppilaita oli 21. Kolme kouluista oli interventiokouluja ja kaksi viidestä oli valvotuissa olosuhteissa olevia kouluja. Opettajat, jotka opettivat interventioryhmään kuuluvia kouluja, kävivät seitsemän päivää kestävästä opettajien koulutuksesta. (Baker-Henningham, Walker, Powell & Meeks Gardner 2009: 1-2, 7.)

Strukturoitu tarkkailu toteutettiin vuonna 2006 syyskuun puolivälistä lokakuuhun ja jatkoarvioinnit toukokuusta kesäkuun puoliväliin vuonna 2007. Arviointia tehtiin kahdella tasolla lasten käytöksen kannalta: asianmukainen käytös, jolloin lapsi ei saanut käyttäytyä aggressiivisesti tai olla häiriöksi muille. Toinen arviointi kohdistettiin lasten kiinnostuksen tasoon sekä innokkuuteen. Myös opettajia arvioitiin kahdessa eri luokassa. Nämä olivat opettajien tarjoamat mahdollisuudet lasten auttaa toisiaan kuten kannustus tai jakaminen. Toinen arvioinnin kohde oli opettajan käytös oppilaita kohtaan. (Baker-Henningham, ym. 2009: 3.)

Tutkimuksen lopussa opettajat täyttivät kyselylomakkeen ja arvioivat lasten käytöstä viiden kohdan asteikolla. Asteikon ääripäät olivat ”paheni huomattavasti” ja ”parani huomattavasti”. Opettajilta tiedusteltiin myös olisivatko he valmiita suosittelemaan ohjelmaa muille. Myös tämä arviointi toteutettiin viiden kohdan asteikolla, ääripäiden ollessa ”en suosittelisi ollenkaan” ja ”vahvasti suosittelisin”. Tutkimuksessa opettajat arvioivat käytyjen työpajojen sisällöt, videot, ryhmänjohtajan taidot sekä ryhmäkeskustelut. Kaikki käytetyt menetit arvioitiin hyödyllisiksi tai erittäin hyödyllisiksi. Saaduista tuloksista ei ilmennyt huomattavia eroja koulujen, opettajien käytöksen tai luokkailmapiirin välillä. Tulokset opettajien käytöksen, lasten kiinnostuksen sekä käytöksen ja innokkuuden kohdalla olivat keskiarvon ja kohtuullisen korkean välillä. Opettajien mahdollisuudet auttaa arvioitiin kohtuullisen mataliksi, joka saattaa viitata siihen, että opettajat eivät rohkaisseet lapsia riittävästi tai he lannistivat heitä. Valvotuissa kouluissa opettajien negatiivinen käytös lisääntyi luokissa yli 50 prosentilla ja lasten komentaminen lisääntyi yli kolmanneksella. Positiivisen käytöksen taso sen sijaan pysyi samana. (Baker-Henningham, ym. 2009: 3-6.)

Interventiokoulujen opettajien negatiivinen käytös pienentyi yli 50 prosentilla ja komentamisen taso pysyi samana. Positiivinen käytös sen sijaan lisääntyi 4,5 kertaiseksi. Interventiokoulujen opettajista kaksitoista neljästätoista kertoi, että lasten käytös oli parantunut huomattavasti ja kaksi opettajaa, että käytös oli hieman parantunut. Kahdeksan kertoi huomattavasta parannuksesta ja kuusi pienestä parannuksesta. Nämä parannukset käytöksessä koskivat erityisesti vaikeita lapsia. Yksikään opettajista ei arvioinut käytöksen muuttuneen huonommaksi tai pysyneen muuttumattomana. Kaikki opettajat olivat sitä mieltä, että he suosittelisivat ohjelmaa muille. (Baker-Henningham, ym. 2009: 5-6.)

Tutkimus oli ensimmäinen näyttöön perustuva kehitysmaassa toteutettu tutkimus. Rajoitteita tutkimuksella tosin oli; tutkimukseen osallistui vain viisi koulua, joten tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia esikouluja Jamaicalla. Tuloksia saattoi rajoittaa myös se, että kontrolliryhmät eivät saaneet samantasoista ohjausta kuin toiset. Kaikille tutkimukseen osallistuneille tarjottiin samanlaiset mahdollisuudet ja vierailuja tehtiin kuukausittain. (Baker-Henningham, ym. 2009: 6-7.)

2.2 Käytöshäiriöt

Käytöshäiriölle on ominaista hyökkäävä, toistuva, pitkään jatkunut epäsosiaalinen tai uhmakas käytös. Käytöshäiriö on pitkäaikainen, yli kuusi kuukautta kestävä häiriö, joka poikkeaa selkeästi ikätason mukaisesta käytöksestä. Käytöshäiriö diagnoosin kriteereihin kuuluvat muun muassa kiusaaminen, liiallinen tappeleminen, varastelu, luvattomat poissaolot koulusta, valehtelu, karkaaminen, vaikeat ja toistuvat kiukunpuuskat sekä tottelemattomuus. Lapsella

tulee olla edellä mainituista oireista muutamia diagnoosin toteamiseksi. Vakavampia oireita ovat esimerkiksi sukupuoliyhteyteen pakottaminen, teräaseiden käyttö, tulipalon sytyttäminen, julmuus ihmisiä tai eläimiä kohtaan. Näistä oireista riittää diagnoosin varmistamiseksi vain yhden kriteerin täyttyminen. Käytöshäiriö voi olla osana myös muita psyykkistä häiriötä. (Moilanen 2004a: 265-267.)

Alle kymmenen vuotiaana alkanut käytöshäiriö ja pitkään kestänyt oireilu huonontavat käytöshäiriön ennustetta. Ennustetta huonontaa myös emotionaalinen kylmyys ja tunteettomuus, samaan aikaan esiintyvä tarkkaavaisuus- ja yliaktiivisuushäiriö, heikko kielellinen kyvykyys, pitkään jatkuneet riidat ja vaikeudet perheessä, vanhempien rikollisuus sekä vanhempien epäsosiaalinen persoonallisuus. Ennustetta parantaa mitä varhaisemmassa vaiheessa siihen puututaan. Pitkällä aikavälillä käytöshäiriö lisää aikuisiän päihdehäiriöiden- ja mielenterveysongelmien riskiä, sekä rikollisuuteen ja huonoon taloudelliseen tilanteeseen ajautumista. Myös ruumiillisten terveysongelmien riski lisääntyy. (Suvisaari & Manninen 2009: 1, 5.)

Käytöshäiriöt aiheuttavat suurta haittaa lasten vanhemmille sekä yhteiskunnalle. Käytöksellään vaikeasti oireilevat kuormittavat vanhempiaan rikkoessaan toistuvasti rajoja. Myös yhteiskunnalle vaikeasti oireilevat lapset aiheuttavat huomattavia kustannuksia. (Ritakallio, Kaltiala -Heino, Pelkonen & Marttunen 2003.)

ICD- 10 tautiluokituksen mukaan käytöshäiriöt voidaan jakaa neljään luokkaan: perheen sisäiseen käytöshäiriöön, uhmakkuushäiriöön, sosiaaliseen ja epäsosiaaliseen käytöshäiriöön. Sen lisäksi tautiluokituksessa mainitaan muut käytöshäiriöt (tavallisimpia ovat tarkkaavaisuushäiriö, lukihäiriö ja depressio) sekä määrittelemättömät käytöshäiriöt. (Moilanen 2004a: 266, 268.)

Perheensisäinen käytöshäiriö ilmenee vain kotona ja lapsi käyttäytyy pääsääntöisesti normaalisti kodin ulkopuolella. Oireina ovat esimerkiksi epäsosiaalinen tai aggressiivinen käytös kotia, perheenjäsentä tai perheenjäseniä kohtaan. Varastelu, tavaroiden rikkominen, väkivalta sekä tulen sytyttely kotona ovat perheensisäisen käytöshäiriön ilmenemismuotoja. Syynä perheensisäiseen käytöshäiriöön voi olla esimerkiksi huono suhde perheenjäsenen esimerkiksi äiti- tai isäpuoleen. Kyseisen käytöshäiriön ennuste on muita käytöshäiriöitä parempi. (Moilanen 2004b: 266.)

Epäsosiaalisen käytöshäiriön tavallisimmat oireet ilmenevät samoina kaikissa tilanteissa, joissain tapauksissa ne näkyvät eniten koulussa. Oireita ovat hyökkävyys, tottelemattomuus, kiusaaminen, tappelut, väkivalta ja kontrolloimaton raivo. Siihen voi liittyä myös tavaroiden ja omaisuuden rikkomista ja tuhoamista, tulella leikkimistä sekä/tai julmuus eläimiä tai

muita lapsia kohtaan. Epäsosiaaliseen käytöshäiriöön voi liittyä ikätoveistaan eristäytyminen, epäsuosittuna oleminen, empaattisen vuorovaikutuksen ja/tai läheisen ystävän puute. Aikuisiin suhde on usein vihamielinen ja riitelevä, joskus suhde voi olla myös kohtalaisen hyvä. (Moilanen 2004a: 266, 268.)

Sosiaalisessa käytöshäiriössä oireet eivät yleensä ilmene kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa tai kotona. Lapsella voi olla ystäviä sekä usein hänellä on normaali suhtautuminen ikätovereihinsa. Käytöshäiriö näkyy esimerkiksi nuorempien lasten kiusaamisena tai/ja opettajaa kohtaan uhmakkuutena. (Friis, Eirola & Mannonen 2004: 138.)

Uhmakkuushäiriötä esiintyy useimmiten alle 10-vuotiailla lapsilla (Moilanen 2004a: 268). Tuolloin lapsi käyttäytyy huomattavan uhmakkaasti tuttuja lapsia sekä aikuisia kohtaan. Pääoireita ovat vastustaminen ja uhmaaminen. Ne liittyvät usein päivittäisiin rutiineihin: syömiseen, pukeutumiseen ja nukkumaanmenoon. (Friis ym. 2004: 139.)

2.2.1 Käytöshäiriöiden esiintyvyys

Kansainvälisesti käytöshäiriöitä ilmenee 4-12 prosentilla 10-11 -vuotiaista lapsista. Nuoremmilla pojilla esiintyvyys on 10-13 prosenttia sekä tytöillä 4-6 prosenttia.

Koulukiusaamista pidetään yhtenä käytöshäiriön ilmenemismuotona. (Moilanen 2004b: 269.) Vuonna 2010 Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman ”Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla” raportin mukaan noin kahdeksan prosenttia 8- ja 9-luokkalaisista vuosina 2008-2009 kohtasi koulukiusaamista ainakin kerran viikossa. (Luopa, Lommi, Kinnunen & Jokela 2010: 21.)

2.2.2 Käytöshäiriöiden riskitekijät

Lapsuudessa käytöshäiriöitä ennustavia tekijöitä ovat aggressiivinen käyttäytyminen, vanhempien alhainen tulotaso sekä antisosiaalisuus ja mahdollinen päihteiden käyttö. Lapsuus- ja nuoruusvuosina ympäristötekijät ovat suuri riski käytöshäiriöiden syntyyn. Aikuisiällä käytöshäiriöiden syntyyn vaikuttavat enemmän perinnölliset tekijät. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 99, 104.)

Varhaisnuoruudessa käytöshäiriölle altistavia tekijöitä ovat impulsiivisuus, sosiaalisten suhteiden puutteellisuus tai antisosiaalisuus. Huono koulumenestys tai kiinnostuksen puute koulua kohtaan ovat myös altistavia tekijöitä. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 99.)

2.2.3 Käytöshäiriöiden hoito

Käytöshäiriöiden hoito voi olla haasteellista, koska ongelmat voivat olla monitasoisia ja monella hoito voi keskeytyä. Jotta hoito onnistuisi, tulee hoidon tapahtua yhteistyössä useiden eri tahojen kanssa ja hoito tulisi kohdistaa useille ongelma-alueilla yhtäaikaaisesti sekä sen on oltava riittävän pitkäkestoista. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 105.)

Kasvatuksellisenä hoitomenetelmänä on vanhempien toteuttama hoito, jossa nuorta itseään opetetaan muokkaamaan käytöstään. Kognitiivisessa hoidossa nuorta opetetaan itsetarkkailuun ja opetetaan ihmissuhdeongelmien ratkaisukeinoja. Sen tavoitteena on aggressiivisuuden ja antisosiaalisen käyttäytymisen vähentäminen. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 106.)

Yhdistelmähoidoissa käytetään yksilö- ja perhekeskeistä lähestymistapaa tavoitteena myös muuhun elinympäristöön vaikuttaminen. Yksilöterapia on käytössä tarpeen mukaan ja ryhmäterapia lähinnä laitoshoidon yhteydessä. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 106, 108.)

Osana kokonaihoitoa voidaan käyttää psykolääkehoitoa, joka helpottaa myös muita yhtäaikaista häiriöitä. Joidenkin lääkkeiden on todettu vähentävän oireita mutta minkään lääkkeen pitkäaikaisesta, turvallisesta tai vaikutuksellisesta käytöstä ei ole tutkittua tulosta. (Lehto-Salo & Marttunen 2006: 108- 109.)

2.2.4 Käytöshäiriöt ja koulu

Eduskunnan päätöksen mukaisesti vuonna 1983 säätämän peruskoululaki 2§ mukaan ”Peruskoulun tulee pyrkiä kasvattamaan oppilaansa tasapainoiseksi, hyväkuntoiseksi, vastuuntuntoiseksi, itsenäiseksi, luovaksi, yhteistyökykyiseksi ja rauhantahtoiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi. Peruskoulun tulee kasvattaa oppilaansa siveellisyyteen ja hyviin tapoihin sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.” (Peruskoululaki 1983.)

Peruskoululain 3§ mukaan ”Peruskoulun kasvatusta ja opetusta on järjestettävä oppilaan ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Tehtävänsä hoitaessaan peruskoulun on pyrittävä läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa tukemalla kotia sen kasvatustehtävässä.” (Peruskoululaki 1983.)

Opetushallituksen vuonna 2004 laatiman Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan lapsen huoltajat ovat ne henkilöt, joilla on ensisijainen vastuu kasvatuksesta. Koulun tehtävänä on tukea kotona saatavaa kasvatusta ja vastata kasvatuksesta ja opetuksesta, joka

tapahtuu koulussa. Kodin ja koulun välinen vuorovaikutus voi auttaa opettajaa tuntemaan paremmin oppilasta ja auttaa opetuksen suunnittelemisessa sekä toteuttamisessa. Kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta tulee ylläpitää lapsen oppimisen tukemiseksi. Yhteistyön tavoitteena on edistää lapsen oppimista sekä hyvinvointia ja turvallisuutta. Oppilaan huoltajilla on oikeus saada tietoa lapsensa koulunkäynnistä opettajien suunnalta. Toimivan yhteistyön lähtökohtina ovat molemminpuolinen kunnioitus, yhdenvertaisuus sekä tasa-arvoisuus. (Opetushallitus 2004: 22.)

3 Ryhmänohjaus

Ohjaus on vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tavoitteellista toimintaa, jota voidaan toteuttaa yksilö-, ryhmä- tai vielä laajempaa yhteisöohjauksena (Vehviläinen 2001: 12, 17). Työssä on perehdytty ryhmänohjaukseen, sillä Ihmeelliset vuodet koulutusta toteutetaan ryhmämuotoisesti. Tämä kappale on osa palveluinnovaatio ja asiantuntijuuden syventämisen kokonaisuutta.

Ohjauksen päämäärä ja ohjattavan kyky omaksua asioita tulisi tietää etukäteen, jotta osataan valita oikea ohjausmenetelmä. Ihmiset, jotka muistavat asioita näkemällä on noin 75 prosenttia. Vain 10 prosenttia ihmisistä muistaa asioita kuulemalla. Useiden ohjausmenetelmien yhdessä käyttämistä puoltaa se, että noin 90 prosenttia ihmisistä muistaa parhaiten asioita, jotka on käyty läpi sekä kuulo- että näköaistia hyväksikäyttäen. Kirjallista ohjausmateriaalia käytettäessä tulee huolehtia siitä, että se tukee keskusteluissa läpikäytyjä asioita. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007: 73.)

3.1 Onnistunut ryhmänohjaus

Hyvin toimivan ryhmän tunnuspiirteinä pidetään ryhmäläisten keskinäistä luottamusta, tukemista ja avointa vuorovaikutusta. Ryhmän tulee huomioida tavoitteiden selkeys, sisäisten ristiriitojen käsitteleminen, voimavarojen hyödyntäminen, toiminnan valvominen ja päätöksiä toteuttamistapa. Ryhmässä on myös tärkeää arvostaa jäseniä yksilöinä. (Kaukkila & Lehtonen 2007: 13.)

Ohjausta voidaan pitää onnistuneena, kun se tapahtuu vuorovaikutuksessa ja sitä pystytään arvioimaan. Tavoitteet on hyvä asettaa ohjauksen alussa ja niiden tulisi olla sekä selkeitä että arvioitavissa. (Kyngäs, ym. 2007: 25, 45.)

Kaikella ohjauksella tulee olla tavoitteita ja ne olisikin hyvä laatia yhdessä ohjattavan/ohjattavien kanssa, jotta ne olisivat realistisia sekä konkreettisia. Tavoitteiden laatimiseksi on hyvä huomioida, että ne ovat mitattavissa eikä niiden tule olla liian vaativia tai ristiriitaisia. Parhaimmillaan tavoitteet lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sitoutumista. (Kyngäs, ym. 2007: 75, 105.)

3.2 Ryhmäohjauksen toteutus

Ryhmäohjausta voidaan antaa erikokoisille ryhmille sekä erilaisia päämääriä hakeville ryhmille. Ryhmäohjaus parhaimmillaan on parempaa kuin yksilöohjaus, koska ryhmän jäsenet voivat tukea toisiaan ja pystyvät motivoimaan toisiaan tekemiseen. Ryhmäkokoo tulee miettiä tarkasti, koska ryhmän jäsenten määrä voi vaikuttaa sen dynamiikkaan ja myös siihen kuinka ryhmä toimii yhteistyössä keskenään. Ryhmän sisällä on hyvä sopia tietyistä rajoista, jotka voivat vahvistaa vuorovaikutusta ja vaikuttaa ryhmän luovuuteen. Alkuun ryhmäläisten on hyvä tutustua toisiinsa, jotta jäsenten välille muodostuu luottamus. Luottamuksen myötä hyvässä ryhmässä uskaltaa ilmaista itseään ja muut myös kuuntelevat muiden mielipiteitä ja arvostavat muiden näkemyksiä. Jotta ryhmä muodostaisi toimiva yhteisön, on alkuun hyvä harjoittaa toiminnallisia toimintatapoja. Kun ryhmää vasta aloitellaan ja ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa, on hyvä kertoa kuinka ryhmä toimii; sen aikatauluista, tavoista toimia ja ennen kaikkea kertoa ryhmän tavoitteista. (Kyngäs, ym. 2007: 104- 107, 113.)

Hyvällä ryhmäohjaajalla on riittävät ryhmäohjaustaidot, jotta hän pystyy huolehtimaan ja ohjaamaan ryhmää. Hän auttaa ryhmää tavoitteisiin pääsemisessä ja tämän edistämiseksi on hyvä keskustella tapaamisten päätteeksi opituista asioista. Asioiden kertaaminen keskustelemalla helpottaa asioiden käytäntöön siirtämistä. Ryhmäohjaajan tehtäviin kuuluu myös huolehtia siitä, että ryhmässä toimitaan eettisesti ja että hänen ohjauksensa on eettisesti kestävä. Tutkittu tieto takaa ohjauksen luotettavuuden. Ohjattavan henkilön oikeutena on saada luotettavaa, tutkittua tietoa. (Kyngäs, ym. 2007: 108-109, 154.)

4 Varhainen puuttuminen

Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on mahdollisimman aikaisessa vaiheessa puuttua ilmeviin ongelmiin ja näin turvataan lapsen hyvinvointi. Tilanteessa yritetään löytää keinoja, joilla voidaan vaikuttaa lapsen käytökseen sekä oppimisen ongelmiin. Tarve puuttumiselle voi ilmetä poikkeavina puheina tai käytöksenä. Ongelmat, jotka vaativat selvittelyä ja puuttumista, ovat usein enemmän kuin vain yhden tekijän tulosta. (Huhtanen 2007: 28- 29.)

Varhaisen puuttumisen kannalta on tärkeää kodin ja koulun välinen yhteistyö. Tilanteisiin tulisi puuttua heti ongelman ilmaantuessa. Lasten oppimisen tukeminen vaatii molemmilta puolilta sitoutumista. Lapsen aloittaessa koulun on hyvä keskustella kuinka paljon ja millä tavalla vanhemmat ovat valmiita osallistumaan lapsensa oppimisen tukemiseen. Yhteistyö ja tukeminen voi tuntua aikaa vievältä, mutta on kuitenkin lopussa palkitsevaa. Lapsi saattaa käyttäytyä eri tavalla kotona ja koulussa sekä hänen sosiaaliset taitonsa voivat poiketa hyvinkin paljon ympäristöstä riippuen. Kodin ja koulun välisen yhteistyön kannalta on tärkeää, että lapsen ongelmista ja kehityksestä tiedotetaan. Näin kehitystä tapahtuisi samantasoisesti kaikessa ympäristössä. (Webster-Stratton 2008: 12-27, 238-239).

Lapsi saattaa käyttäytyä eri tavalla kotona ja koulussa. Vanhemmat eivät aina tiedä koulussa ilmenevistä ongelmista, joka voi tehdä tilanteesta ristiriitaisen. Opettajien on tärkeitä huomioida lapsen käytöstä koulussa. Kun koulussa ilmenee ongelmia, on opettajalla velvollisuus ottaa yhteyttä oppilaan vanhempiin. Vanhemmat on hyvä saada osallisiksi heti alusta lähtien. Vanhempia voidaan tiedottaa oppilaan koulukäyttäytymisestä ja -menestyksestä arviointikeskustelun, vanhempainiltojen sekä -yhdistysten kautta. Näiden perinteisten ilmoitustapojen rinnalle on tullut sähköposti- ja tekstiviestit sekä Internet. Varhainen puuttuminen voi olla opettajan näkökulmasta raskasta. Toimintaan kuluu aikaa ja erityistä huomiota saavan lapsen lisäksi opettajan tulee muistaa huomioida myös muita oppilaitaan. (Huhtanen 2007: 39, 41, 45, 58, 157.)

5 Oppimisen tukeminen

Luotaessa opettaja-oppilas välistä suhdetta on luottamus tärkeä tekijä. Oppilaan luottamus voidaan saavuttaa huomioimisella ja välittämällä. Kehuminen on hyvä luottamuksen saavuttamisessa, koska kyseinen oppilas on aiemmin saattanut saada tekemisistään vain negatiivista palautetta. Kehumisen kautta hän oppii, että häneen luotetaan ja hänen taitoihinsa uskotaan. Luokassa luottamuksen tunnetta voidaan vahvistaa antamalla oppilaalle pieniä vastuullisia tehtäviä, jolloin hän oppii vastuuta sekä hänen itsetuntonsa kasvaa. Kun huomioidaan oppilaan positiivista käytöstä kannustamisella ja kehumisella, vahvistetaan oppilaan sosiaalisten- sekä oppimistaitojen kehittymistä. (Webster-Stratton 2008: 37- 38, 63.)

5.1 Positiivinen huomio

Puhuttaessa oppilaan positiivisen käytöksen edistämisestä, opettajan käytökseen tulee kiinnittää huomiota. Kun opettaja osaa toimia johdonmukaisesti ja motivoivasti oppilaita kohtaan

sekä osoittaa myönteistä huomiota, oppilaan sosiaaliset taidot sekä oppiminen kehittyvät. (Webster-Stratton 2008: 63.)

Käytökseltään haastavat oppilaat vaativat opettajalta enemmän työtä. Jotta heidän kehityksensä muuttuisi positiivisempaan suuntaan, vaatii se aikaa ja malttia. Heihin pätee seuraava: ”Lapset, jotka tarvitsevat eniten rakkautta, pyytävät sitä erittäin rakkaudettomalla tavalla.” (Webster-Stratton 2008: 64.)

Konkreettisen oppimisen kautta oppilas huomaa itse edistymisen ja asioiden oppimisen. Materiaalinen kannustaminen on hyvä keino oppilaalle itselleen osoittaa kehittymistä. Esimerkiksi pienien palkintojen jakaminen, kuten tarrat, voidaan käyttää motivointikeinona. Kun tietty luottamuksen taso saavutetaan oppilaan ja opettajan välillä, jatkossa motivoivampaa voi olla oppilaaseen kohdistunut kehuminen. Oppilaalle on kuitenkin tärkeää alusta lähtien selvittää millainen käytös on sallittavaa ja palkittavaa, jotta hän tietää kuinka tulisi toimia. Jotta palkintojen käyttö motivoinnissa olisi kannattavaa, tulee toiminnassa huomioida eräitä asioita. Palkinto annetaan vain sovitun suorituksen mukaisesti, ohjelmat pysyvät oppilaille yksinkertaisina ja hauskoina sekä kehityksen tarkkailu ja ohjelman muokaus kehityksen tasoisesti. Opettajan tulee lisäksi toimia luokassa johdonmukaisesti sekä asettaa oppilaiden käytökselle rajat. Tärkeää on, että kokonaistavoitetta kohti kuljetaan pienin välitavoittein, jolloin oppilaat ovat motivoituneita toimimiseen. Pienten välitavoitteiden avulla myös onnistuminen on todennäköisempää. (Webster-Stratton 2008: 81-83, 87.)

5.2 Negatiivinen huomio

Oppilaiden huonoa käyttäytymistä luokassa voidaan yrittää vähentää jättämällä tällainen käytös kokonaan huomiotta. Lasta ei tule palkita huonosta käytöksestä. Luokissa tapahtuva negatiivinen käytös, on yleensä se joka kiinnittää opettajan huomion herkemmin. Silloin oppilas saa haluamansa huomion tavalla joka ei ole suotavaa. Opettajan on tärkeätä tehdä selväksi millainen käytös on sallittavaa ja mikä jätetään huomiotta. Oikein käytettynä huomiotta jättäminen voi olla erittäin tehokasta. Vaikka huomiota ei annettaisikaan puheen muodossa, täytyy osata jättää pois myös elekieli, joka on tulkittavissa huomion antamiseksi. Muille lapsille on myös hyvä tehdä selväksi, että he eivät kiinnitä huomiota toisen oppilaan huonoon käytökseen ja näin palkitse omalla käytöksellään. Kaikenlaista huonoa käytöstä ei kuitenkaan tule jättää huomiotta. Valittaminen, kiljuminen, raivokohtaukset tai muu vastaava on hyväksyttävää jättää huomiotta mutta muiden fyysiseen vahingoittamiseen tulee aina kiinnittää huomiota. (Webster-Stratton 2008: 118-120, 122-123.)

Aikalisää voidaan käyttää negatiivisen käytöksen rangaistuksena. On tärkeää, että aikalisä on tarkoin suunniteltu toimi; kuinka kauan, missä paikassa ja minkälainen käytös siihen johtaa. Aikalisä voidaan toteuttaa paikassa, josta ei näe muita oppilaita esimerkiksi selin luokan nurkassa tai sitä varten erikseen määritellyssä tilassa. Ajan kanssa voidaan käyttää sääntöä minuutti jokaista ikävuotta kohden, mutta viittä minuuttia pidempää aikaa ei suositella. Aikalisan pituus tulee kuitenkin miettiä niin, että oppilas osoittaa olevansa rauhoittunut ja hän on pystynyt olemaan hiljaa kahden minuutin ajan. (Webster-Stratton 2008: 153-155.)

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyön toteuttaminen alkoi hankemessuilta syksyllä 2010, jossa Omaiset mielenterveytyössä ry:n edustajat olivat kertomassa Ihmeelliset vuodet- menetelmästä. Ihmeelliset vuodet- ohjelmasta ei ole aiemmin Suomessa tehty tutkimusta opettajien näkökulmasta. OTU:n edustajat ehdottivat, että aiheesta tehtäisiin tutkimus. Laadulliseen tutkimukseen päädyttiin, koska aiheesta ei ole aiempaa tutkimusmateriaalia.

Opinnäytetyön tekijät kävivät ohjaamassa lastenryhmää kahtena iltana helsinkiläisellä ala-asteella. Ryhmässä oli myös käytöshäiriöisiä lapsia. Ohjaukset kestivät 2 tuntia 15 minuuttia. Ohjelmarunko oli suunniteltu ennen ohjaukset. Ryhmäohjauksessa noudatettiin Ihmeelliset vuodet- ohjelmaa. Lasten vanhemmat osallistuivat samaan aikaan vanhempien ihmeelliset vuodet- koulutukseen.

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opettajien kokemuksia Ihmeelliset vuodet - ohjelmasta sekä sitä, miten opettajat ovat työssään kokeneet menetelmän käytön.

Tutkimustehtävä tässä opinnäytetyössä on:

Minkälaisia kokemuksia opettajilla on ohjelman käytöstä?

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä tässä opinnäytetyössä on laadullinen, kvalitatiivinen tutkimus. Lähtökohdiana laadulliselle tutkimukselle on ihminen, hänen elämänsä ja siihen liittyvät merkitykset (Kylmä & Juvakka 2007: 16). Todellisen elämän kuvaamisessa täytyy muistaa, ettei to-

dellisuutta voi pirstoa osiin vaikka todellisuus onkin moninainen. Tutkittavaa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään paljastamaan tai löytämään tosiasioita, ei todentaa olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 161.)

Määrälliseen tutkimukseen verrattuna laadullinen tutkimus tarkastelee todellisuutta ilman tarkasti ohjaavaa teoreettista lähtökohtaa sekä tutkimuksen aineistonkeruuta. Kerätäkseen aineistoa tutkijan on tunnettava aihe ja tiedettävä mitä tutkii. (Kylmä & Juvakka 2007: 22.)

Aineistoa laadullisessa tutkimuksessa voi kerätä useilla eri menetelmillä, kuten haastattelu, videointi ja havainnointi. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole mahdollista saada tilastollisesti yleistettävää tietoa. (Kylmä & Juvakka 2007: 16.)

Tässä työssä laadullinen tutkimusote on perusteltua, koska aihetta ei ole Suomessa aiemmin tutkittu. Sen avulla saadaan aiheesta monipuolista tietoa sekä halutaan tutkia todellista elämää. Ihmeelliset vuodet- ohjelmaan koulutettujen rajallisen määrän vuoksi määrällistä tutkimusta ei olisi pystynyt toteuttamaan.

6.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Tuula Seppänen toimii Ihmeelliset vuodet- ohjelman hankevastaavana Omaiset Mielenterveystyön tukena ry:ssä. Hän toimi samalla tämän opinnäytetyön yhteyshenkilönä. Etukäteen opinnäytetyön tekijät tiedustelivat hankkeen vastaavan kautta opettajien halukkuudesta osallistua opinnäytetyön haastatteluihin.

Kolmelle (n=3) opettajalle lähetettiin sähköposti elokuussa 2011 (liite 1). Kaksi (n=2) heistä ei vastanneet lainkaan sähköpostiviestiin. Yksi (n=1) halusi osallistua tutkimukseen.

Haastateltu opettaja on helsinkiläisellä ala-asteella työskentelevä opettaja, joka on käynyt Ihmeelliset vuodet- koulutuksen Walesissa, Englannissa kesällä 2010. Haastattelu toteutettiin 20. syyskuuta 2011.

6.4 Tiedonhankintamenetelmänä teemahaastattelu

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Opinnäytetyöhön osallistuja haastateltiin yksin, yhdellä kerralla. Teemahaastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten tarkka

muoto ja järjestys vaihtelevat eri haastatteluissa. Teemahaastattelu etenee etukäteen mietittyjen teemojen varassa. Teemahaastattelua varten tehdään etukäteen haastattelurunko. Haastattelurunkoon eivät kuulu yksityiskohtaiset kysymykset (liite 3). Haastattelutilanteissa jokainen teema-alue käydään läpi ja niitä voidaan tarkentaa lisäkysymyksillä. Teemojen avulla varmistetaan, että haastattelu kohdistuu tutkittavaan aiheeseen. Se antaa kuitenkin liikumavaraa ja joustavuutta, jotta haastattelussa on mahdollisuus tehdä tilanneratkaisuja. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 48, 66,103.)

Teemahaastattelun valinta tutkimuksen tiedonkeruumenetelmäksi oli perusteltua, koska se antoi tutkimuksen tekijöille mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä. Puolistrukturoitu haastattelu ohjasi samalla kokemattomia haastattelijoita.

Ennen varsinaisia haastatteluja tehtiin useampi esihaastattelu. Niiden tarkoituksena oli harjoitella haastattelun tekoa etukäteen sekä testata haastattelurungon käytettävyys. Esihaastattelun tekeminen on tärkeää ja välttämätöntä, koska sen avulla testataan haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä ja tutkimuskysymysten muotoiluja. Esihaastattelun jälkeen teemarunkoa voi vielä muuttaa. Esihaastattelujen perusteella voidaan myös testata haastattelun keskimääräinen pituus. Esihaastatteluja tulisi tehdä mieluummin liikaa kuin liian vähän. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 72.) Kahden esihaastattelun pohjalta kysymysten aseteluihin tehtiin muutoksia. Opinnäytetyön tekijät totesivat, että ajankäyttöön sekä kysymysten aihealueisiin ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

6.5 Haastattelun toteutus

Haastattelu tehtiin 20.syyskuuta 2011 ja haastattelun kesto oli 60 minuuttia.

Haastattelu pidettiin ala-asteella, jossa opettaja työskentelee. Haastattelu toteutettiin rauhallisessa ympäristössä. Ennen haastattelua opettajalle lähetettiin haastateltavan suostumisasiakirja (liite 2), jonka allekirjoittamalla hän vahvisti suostumuksensa haastatteluun.

Teemahaastattelun onnistumisen edellytyksenä on, että haastattelijalla on hyvä kontakti haastateltavaan. Tästä syystä haastattelupaikan täytyy olla turvallinen ja rauhallinen. Tärkeää on myös huomioida sopiva valaistus ja lämpötila onnistuneen haastatteluympäristön luomiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 74.)

Haastattelu nauhoitettiin haastattelunauhurilla. Tästä mainittiin etukäteen haastateltavalle sekä kirjallisesti että suullisesti. Haastattelu tallennettiin, koska se nopeuttaa ajallisesti haastatteluja ja se saa haastattelun sujumaan ilman katkoja. Nauhoituksen ansiosta kommunikatiotapahtumasta saadaan talteen olennaisia seikkoja, jota ei voi sanatarkasti kirjoittaa.

malla ehtiä huomioida. Haastateltavien olisi hyvä osata teemarunko ulkoa, jotta papereiden selailu ei vie haastattelulta aikaa tai aiheuta haastatteluun häiriöitä. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 92.)

Etukäteen mahdollisiin teknisiin ongelmiin varauduttiin. Nauhurin toimivuus testattiin ennen haastattelua sekä mukaan otettiin varapattereita, jotta haastattelu saatiin nauhalle yhtenä kokonaisuutena.

6.6 Tutkimusaineiston analyysi

Tässä opinnäytetyössä aineisto analysoitiin käyttämällä induktiivista eli aineistolähtöistä sisällön analyysimenetelmää. Haastattelun jälkeen aineisto purettiin tekstiksi litteroimalla. Litteroitua aineistoa syntyi yhteensä seitsemän sivua. Aineiston kokonaisuuden hahmottamiseksi käytiin tekstiksi purettu haastattelu useaan kertaan läpi.

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sen tavoitteena on samalla ilmiön laaja että tiivis esittäminen, jonka lopputuloksena syntyy käsittekarttoja, käsitte-
luokituksia, käsitejärjestelmiä tai malleja. Sisällönanalyysillä tuotetaan yksinkertaistettuja aineistojen kuvauksia, mutta samalla sillä saadaan myös merkityksiä, seurauksia ja sisältöjä. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen: 2009: 133 - 134.)

Induktiivista sisällönanalyysimenetelmää käytetään, jos aikaisempi tieto on hajanaista tai asiasta ei juuri tiedetä. Aineiston analyysi etenee vaiheittain. Vaiheet ovat pelkistys, ryhmittely ja abstrahointi. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen: 2009: 135.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä ensimmäiseksi pelkistetään vastaukset. Tämä tarkoittaa sitä, että saadulle aineistolle esitetään kysymyksiä tutkimustehtävien/ teemojen perusteella. Saadut vastaukset kirjataan aineiston termein. Tämän jälkeen saatu aineisto ryhmitellään. Ryhmittelyn avulla etsitään erilaisuuksia ja yhtenäisyyksiä. Jos yhtäläisyyksiä löytyy, ne yhdistetään samaksi luokaksi ja nimetään. Kolmas vaihe on aineiston abstrahointi. Se tarkoittaa sitä, että samansisältöiset luokat yhdistetään ja näin saadaan yläluokkia. (Janhonen & Nikkonen 2003: 26- 27, 29.)

7 Tutkimustulokset

Alkuperäisistä suunnitelmista poiketen opinnäytetyöntekijät haastattelivat vain yhtä opettajaa. Haastattelu toteutettiin helsinkiläisellä ala-asteella. Haastateltava opettaja opettaa tois-

ta luokkaa. Haastatteluun osallistunut opettaja on saanut Ihmeelliset vuodet opettajan koulutuksen Walesissa kesällä 2010 ja on siitä lähtien pyrkinyt toteuttamaan ja soveltamaan oppeja arkikäytössä omassa koululuokassaan.

Tuloksia tarkastellaan seuraavista näkökulmista: käytöshäiriöiden yleisyys, Ihmeelliset vuodet koulutus ja sen edut, oppien toteutus käytännössä ja koulusuhteiden kehittyminen.

7.1 Käytöshäiriöiden yleisyys

Haastateltavan omakohtaisten kokemusten perusteella käytöshäiriöt ovat jatkuvassa kasvussa ja niiden aste muuttuu jatkuvasti pahemmaksi. Haastateltavan oman arvion mukaan lasten tietokonepelaaminen on lisääntynyt viime vuosien aikana, joka osaltaan vaikuttaa kasvavaan levottomuuteen.

Käytöshäiriöisten lasten vanhemmille Ihmeelliset vuodet - ohjelmaan osallistuminen olisi tärkeätä. Opettajan mukaan käytöshäiriöisten lasten vanhemmilla ei ole ollut aikaa ohjelmalle, vaikka koulussa ohjelmaa on heille suositeltu. Parhaiten lasten ongelmiin voitaisiin vaikuttaa, jos sekä opettava opettaja että vanhemmat olisivat molemmat osallisina Ihmeelliset vuodet - ohjelmassa.

7.2 Ihmeelliset vuodet- koulutus ja sen edut

Koulutus toteutettiin Walesissa kesällä 2010. Suomesta koulutukseen osallistui kolme opettajaa ja koulutus toteutettiin englanniksi. Koulutus oli tiivis, kahdeksan tuntia kolmena päivänä. Koulutukseen käytetyn ajan haastateltava koki ongelmana ja kieli aiheutti osaltaan vaikeuksia. Koulutukseen osallistui suomalaisten opettajien lisäksi opettajia Englannista, Walesista ja Irlannista.

Koulutuksessa opettajat toteuttivat harjoituksia esittämällä itse häiriöitä aiheuttavia lapsia ja pohtimalla kuinka tilanteisiin tulisi reagoida. Myös videoita käytettiin osana koulutusta. Keskustelua saatiin aikaiseksi eri maiden koulutusjärjestelmistä mutta haastateltavan arvion mukaan ohjelmassa keskityttiin liiaksi päiväkotikielisiin lapsiin. Keinot ja ohjeet ovat hänen mukaan sovellettavissa myös suomalaisiin lapsiin.

Koulutuksen positiivisena antina ilmeni, että opitut keinot ovat käytännönläheisiä ja konkreettisia. Nuorille, vastavalmistuneille opettajille hän suosittelee koulutuksen käymistä, koska heillä ei ole aiempaa vakiintunutta rutiinia opettamiseen. Kokeneemmille opettajille hän toi-

voo koulutuksen herättävän ajatuksia aiempien opettamismallien muuttamiselle. Ihmeelliset vuodet koulutuksen hän kokee positiivisena kokemuksena ja auttavan jaksamaan työssä.

Haastattelusta saatavien tulosten perusteella opit ovat auttaneet suhtautumaan tilanteisiin rauhallisemmin ja käyttäytymään maltillisemmin hankalissa luokkatilanteissa. Ohjelman myötä luokassa tapahtuviin tilanteisiin pystyy reagoimaan rauhallisemmin ja sanomaan asioita tavalla, jotka herättävät oppilaiden huomion. Oppilaat tarkkailevat toisiaan ja kiinnittävät omaan käytökseensä enemmän huomiota.

Koulutuksen hyötynä, haastattelun perusteella, on opettajan oman jaksamisen kehittyminen ja ohjelmasta saadut työkalut ovat auttaneet jaksamaan tilanteissa paremmin. Kokemuksen perusteella myös pitkäjänteisyys on kasvanut. Koulutuksen yhtenä oppina on ollut se, että keskittymishäiriöiselle oppilaalle ei voida sanoa ”keskity”. Sanan sanominen on keskittymishäiriöiselle lapselle täysin vieras kieli, jota hän ei ymmärrä.

7.3 Oppien toteutus käytännössä

Käytännössä Ihmeelliset vuodet- ohjelman opit saattavat toteutua huomaamatta eikä aina tiedostetusti. Yleisimpiä keinoja, joita opetuksessa käytetään, on niin sanotut hämäykset. Luokassa voidaan havainnoida tapahtuvan jotakin positiivista tai ilmaista osan oppilaista noudattavan annettuja ohjeita. Oppilaat kiinnittävät huomion ympärillä tapahtuvaan ja pyrkivät samaan lopputulokseen. Luokassa ei toteuteta käskyjä vaan huomioita, jotta oppilaat itse kiinnittäisivät huomion olennaiseen. Luokassa vallitsevien tilanteiden on todettu rauhoittuvan näin aiempaa nopeammin.

Palkintoja, kuten tarroja käytetään vain harvoin. Opettaja on palkinnut tarroilla, jos kaikki luokan oppilaat ovat tehneet kotitehtävän. Toinen palkitsemistilanne on esimerkiksi se, että aiemmin arka, ujo oppilas on rohkaistunut puhumaan luokan edessä. Rohkeuden palkitseminen motivoi oppilasta pitkälle eteenpäin, kun oppilaan oma ymmärrys ja luotto kykyihin kasvavat.

Jäähyt tai aikalisät eivät ole käytössä, syynä tähän ovat pienet luokkatilat. Huomiotta jättäminen on käytössä osan oppilaista kohdalla. Tulosten perusteella huomiotta jättämisen on koettu välillä toimivan ja häiriökäyttäytymisen loppuvan, kun oppilas ei saa käytöksellään toivottua tulosta.

7.4 Koulusuhteiden kehittyminen

Muutosta oppilaiden ja opettajan välisiin suhteisiin ei pystytä tarkemmin arvioimaan tehdyn haastattelun perusteella. Ohjelma on vielä uusi ja kokemus tuo lisää tietoa ja taitoa.

Opettajan mukaan oma rauhallisuus tilanteissa vaikuttaa kuitenkin myös oppilaisiin rauhoittavasti. Ylikierroksilla käyviä oppilaita ei opettajan kokemuksen mukaan pystytä tehokkaasti rauhoittamaan Ihmeelliset vuodet ohjelman opeilla.

Oppilaiden vanhemmille Ihmeelliset vuodet ohjelma on esitelty koulussa mutta kokemuksen perusteella vanhempien kiinnostus ohjelmaa kohtaan ei ole suuri. Kukaan luokan oppilaiden vanhemmista ei ole osallistunut vanhemmille tarjottavaan ohjelmaan. Haastatteluun osallistuneen opettajan mukaan käytöshäiriöisten lasten vanhemmat ovat juuri se kohderyhmä, jolle ohjelmasta olisi hyötyä mutta heitä ei ole saatu osallisiksi. Koulun yksistään on vaikea vaikuttaa lapseen ja hänen käytökseen, jos kotoa ei tule toivottua tukea.

8 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tutkimusosa on koottu yhdestä haastattelusta. Tästä syytä ei tuloksia voida yleistää. Haastateltu henkilö on yksi kolmesta opettajasta, jotka kesällä 2010 osallistui-
vat Omaiset mielenterveystyön tukena ry:n kustantamalle Ihmeelliset vuodet - opettajan kou-
lutukseen. Vain yhden opettajan suostuminen haastatteluun oli opinnäytetyön tekijöille suuri
pettymys.

Ennen varsinaista haastattelua opinnäytetyön tekijät tekivät kaksi esihaastattelua. Näillä haastatteluilla testattiin teemahaastattelurunkoa. Testauksen pohjalta muutettiin osin teemahaastattelupohjaa. Samalla saatiin harjoitusta varsinaisen haastatteluun tekoon. Tuloksia lukiessa täytyy muistaa, että tämä oli opinnäytetyön tekijöille ensimmäinen iso tutkimusprosessi. Kokemattomuus haastattelijoina sekä tulosten tulkitsijoina vaikutti varmasti osaltaan haastattelun että tulosten luotettavuuteen.

Ihmeelliset vuodet- ohjelman kokemuksia Suomessa opettajan näkökulmasta olisi tärkeää tutkia enemmän. Ihmeelliset vuodet- ohjelman kannalta olisi hyödyllistä, että ohjelman pariin saataisiin uusia opettajia. Lisää opettajia kouluttamalla saataisiin enemmän tietoa ohjelman käytännöllisyydestä ja hyödyllisyydestä.

Jatkotutkimushaasteina on noussut esiin lisätutkimuksien tarve opettajille suunnatusta koulutuksesta hyödyllisyyden sekä toiminnallisuuden näkökulmasta. Opinnäytetyötä varten toteute-

tettu haastattelu antaa kapean kuvan ohjelman hyödyistä. Yhden haastattelun vuoksi tulosten ei voida ajatella koskevan kaikkia kouluja tai alueita. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tulisi tutkia enemmän, jotta saataisiin tuloksia ohjelmien yhteiskäytön hyödyllisyydestä ja rinnakkain toimivuudesta. Haastatteluun osallistuneen opettajan mukaan vanhemmat eivät ole käyneet vanhemmille tarkoitettua koulutusohjelmaa, joten mitään tuloksia yhteistyöhön ei tämän työn kautta saada.

8.1 Tutkimustehtävän toteutuminen

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää millaisia kokemuksia opettajilla on Ihmeelliset vuodet - ohjelmasta. Opinnäytetyön tulokset vastaavat tutkimustehtävään. Haastatteluun osallistuneen opettajan mukaan kokemus Ihmeelliset vuodet - ohjelman koulutuksesta oli positiivinen ja hän suosittelisi kyseistä koulutusta käytöshäiriöisten lasten kanssa työskenteleville. Saadut kokemukset olivat hyviä ja oppien soveltaminen käytäntöön suhteellisen toimivaa. Oma soveltamista oppien käytössä täytyy osata hyödyntää. Ohjelmaan kouluttamista hän piti hyödyllisenä ja tulevaisuudessa koulutusta voitaisiin harkita suuremmalle opettajakunnalle.

Tuloksia verrattaessa opinnäytetyössä esiteltyihin kansainvälisiin tutkimuksiin, tulee esiin ohjelman hyödyllisyys opettajan oman jaksamisen kannalta. Vaikka työtä varten tehdystä haastattelusta ei pystytä tutkimaan vaikuttavuutta luokan yleiseen ilmapiiriin, on vaikutus opettajan jaksamiseen suuri. Ohjelma tarjoaa oppeja ja keinoja jaksaa opetustyössä sekä oman käytöksen muutokseen ja hallintaan. Molemmissa esitellyissä tutkimuksissa sekä tehdystä haastattelusta esiin nousee ohjelman mielekkyys ja suositeltavuus kollegoille.

Kokemukset ohjelman käytöstä ja hyödyllisyydestä näkyvät luokkatilanteiden rauhoittumisena ja oppilaiden omassa toiminnassa. Ihmeelliset vuodet- ohjelman opeilla on voitu rauhoittaa luokassa vallitsevia tilanteita aiempaa nopeammin ja myös oppilaiden oma havainnointikyky on osaltaan rauhoittanut tilanteita nopeammin.

8.2 Tutkimuksen ongelmat

Tutkimuksen suurimpana ongelmana on koko opinnäytetyön ajan ollut koulutuksen saaneiden henkilöiden niukkuus ja heidän suostumisensa haastatteluun. Aikataululliset ongelmat ovat osaltaan vaikeuttaneet tutkimuksen etenemistä. Ohjaavan opettajan vaihtuminen kesken prosessin toi haasteita työn etenemiselle.

Aineistoa työhön oli vaikeaa löytää, koska aihetta ei ole tutkittu Suomessa lainkaan. Kansainvälisesti tutkimuksia on tehty muutamia. Englanninkielisen lähdemateriaalin käyttäminen on ollut haasteellista ja aikaa vievää.

Yhden haastattelun ja kahden työssä esitellyn tutkimuksen perusteella ei voida tehdä yleistyksiä. Tuloksia katsottaessa saadaan kuva ohjelman hyödyllisyydestä ja käytännöllisyydestä mutta yleistettävissä olevia johtopäätöksiä on vaikea näin pienen tutkimusmateriaalin pohjalta tehdä.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutettiin siten, että opinnäytetyöntekijät tekivät haastattelun sekä litteroinnin itse. Haastattelu nauhoitettiin, jotta jälkikäteen aineistoon palaaminen oli helppoa eikä mikään jäänyt haastattelijan oman tulkinnan ja muistin varaan. Luotettavuuteen vaikutettiin myös siten, että haastattelupaikka valittiin tarkoin. Tutkimusmenetelmän luotettavuuteen vaikutettiin esihaastatteluja tekemällä.

Kirjallisuuskatsauksen kriteereinä työssä pidettiin lähteen tuoreutta ja alkuperäisyyttä. Mukaan on otettu pääsääntöisesti vain alkuperäisiä lähteitä. Työssä on käytetty kymmenen vuotta vanhoja tai sitä tuoreempia lähteitä. Aineiston keruussa mukaan on otettu vain maksuttomat lähteet.

8.4 Tutkimuksen eettisyys

Opinnäytetyötä tehtäessä noudatettiin eettisesti hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettinen lautakunta (2004) on määritellyt hyvän tieteellisen käytännön tarkoittavan muun muassa sitä, että tutkimuksessa on noudatettava tiedeyhteisön tunnistamia toimintatapoja. Toimintatavoilla tarkoitetaan yleistä luotettavuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät tulee olla tieteellisen tutkimuksen mukaisia ja eettisesti kestäviä. Tutkimuksen täytyy myös olla suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tarkoin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2004.)

Opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneen itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin. Hänellä oli mahdollisuus itse päättää halusiko hän osallistua tutkimukseen. Opinnäytetyön saatekirje oli neutraali (liite 1), eikä haastattelulle maksettu palkkiota. Hänellä oli etukäteen mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimukseen liittyen sekä mahdollisuus keskeyttää osallistuminen kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Haastattelun henkilöllisyys ei paljastu opinnäytetyössä. Nauhoitettu haastattelu säilytettiin lukollisessa kaapissa, eikä kenellekään ulkopuolisella ollut mahdollisuutta kuulla haastattelua. Nauha hävitettiin opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Aineiston analyysivaiheessa on kiinnitetty huomiota, ettei tulosten raportointi ole puutteellista tai harhaanjohtavaa. Työssä ei ole plagioitu toisten tekstejä. Kaikissa lainauksissa on asianmukaiset lähdeviitteet.

8.5 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön tekeminen on pitkä, ajoittain uuvuttavakin prosessi. Työn tekeminen aloitettiin syksyn 2010 hankemessujen jälkeen. Siitä asti se on kulkenut elämässä mukana lähes päivittäin. Se on vaatinut tekijöiltään lukemattomia työtunteja, kärsivällisyyttä sekä erilaisuuden hyväksymistä. On pitänyt hyväksyä myös se, että tekijöistä riippumattomista syistä opinnäytetyö ei etene suunnitellusti.

Opinnäytetyön tekijöille Ihmeelliset vuodet - ohjelma oli ennestään tuntematon ohjelma. Myös käytöshäiriöisten lasten kanssa työskentely on ollut vierasta. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut tekijöilleen paljon, niin ammatillisesti kuin omasta itsestä ja omista voimavaroista.

Käytöshäiriöihin tutustuminen lasten ohjauksien yhteydessä on auttanut aiheen sisäistämiseksi. Ohjaukset auttoivat myös ymmärtämään sen kuinka raskasta on, jos ryhmässä on yksi tai useampi käytöshäiriöinen lapsi. Lastenryhmässä, jossa työn tekijät kävivät ohjaamassa kahdena iltana syksyllä 2010, oli kaksi käytöshäiriöistä lasta. Ennen ohjaukset oli tehty suunnitelma siitä, miten tunnit etenevät. Nopeasti huomattiin, että jo yksikin käytöshäiriöinen lapsi muuttaa rajusti ryhmädynamiikkaa. Ihmeelliset vuodet- ohjelmaan tutustuminen auttoi suuresti siinä, kuinka reagoidaan käytöshäiriöisen lapsen käytökseen.

Suurin haaste työn tekemiselle oli pareittain työskentely, opinnäytetyön ohjaus sekä aikataulliset ongelmat. Pareittain työskentelyssä sai huomata niin toisen vahvuudet kuin heikkoudetkin. Kahdestaan tekeminen on vaatinut tekijöiltä taitoa tehdä kompromisseja. Toisen erilainen tapa työskennellä on kuluttanut molempien kärsivällisyyttä. Tämä opinnäytetyö on ollut tekijöiden elämässä hedelmällistä aikaa ja se on omalta osaltaan rasittanut työn tekemistä. Toinen meistä tuli äidiksi opinnäytetyön aikana ja toinen alkoi odottaa toista lastaan työtä tehdessä. Äitiyden ja opintojen yhdistäminen on ollut ajoittain raskasta.

Työn etenemisestä tehtiin alustava suunnitelma. Tavoitteena oli saada haastattelut tehtyä ennen kesää, tekijöistä riippumattomista syistä tämä ei kuitenkaan toteutunut. Ison työn

edellytys on kyky pystyä mukautumaan muuttuviin tilanteisiin. Nopeasti muuttuviin tilanteisiin jouduttiin sopeutumaan opettajan vaihtumisen sekä aikataulullisten ongelmien vuoksi.

Ammatillisessa mielessä sai työn aikana opetella lähteiden kriittisyyttä sekä kansainvälisten lähteiden käyttöä. Englanninkieliset lähteet ovat haastaneet kielitaitoa ja ymmärrystä. Välillä haastavakin materiaali on vaatinut aikaa ja laajaa kielitaitoa, mutta on kuitenkin tulevaisuutta ajatellen ollut tarpeellista ja hyödyllistä. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimus- sekä analysointimenetelmät ovat opettaneet tutkimuksen tekemistä ja etenemistä. Asioihin on täytynyt perehtyä laajasti ja tästä on varmasti hyötyä myös jatkossa terveydenhoitajina. Tekijät toivovat, että opinnäytetyön kautta saaduista keinoista on hyötyä, kun käytöshäiriöisten lasten vanhemmat pyytävät neuvoja lasten käytöksen hallintaan

Lähteet

- Baker-Henningham, H., Walker, S., Powell, C. & Meeks Gardner, J. 2009. A Pilot study of the Incredible Years Teachers Training programme and a curriculum unit on social and emotional skills in community pre-schools in Jamaica. Blackwell Publishing Ltd, Child: care, health and development. Viitattu 2.9.2011. <http://67.199.123.90/Library/items/a-pilot-study-jamaica.pdf>
- Baywater, T., Daley, D., Gwyn, R., Hutchings, J., Jones, K. & Martin, P. 2007. Early results from developing and researching the Webster-Stratton Incredible years teacher classroom management training programme in North West Wales. Journal of children´s services volume 2 issue 3. Viitattu 2.9.2011. http://www.incredibleyears.com/library/items/iy-teacher-classroom-manage-training-prgrm-wales_7-06.pdf
- Finlex. 1983. Peruskoululaki 476/1983. Viitattu 6.2.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830476>
- Friis, L., Eirola, R. & Mannonen, M. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö.1. Painos. Vantaa: WSOY.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu- teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudemus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää varhainen puuttuminen koulussa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.). 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: Wsoy.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen- Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. 1. Painos. Helsinki: WSOY.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön - hanke, Suomen Mielenterveysseura.
- Kontio, M. Käytöshäiriöinen lapsi - haaste kotona ja yhteiskunnassa. Omaiset mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys Ry. Viitattu 6.2.2011 http://www.otu.fi/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=84&Itemid=2
- Kontio, M. & Hietala, L. Vertti 2 vanhempi ja lapsen psyykinen oireilu. Omaiset Mielenterveystyön tukena Uudenmaan yhdistys Ry. Viitattu 6.2.2011. http://www.otu.fi/cms/images/otupdf/valiraportti_vanhempi_ja_lapsen_psyyskinen_oireilu.pdf
- Kylmä, J. Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. 1. Painos. Helsinki: Edita.
- Kyngäs, H., Kääriäinen, M., poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E. & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki: WSOY.
- Lehto-Salo, P. & Marttunen, M., 2006. Käytöshäiriöt ja niiden hoito. Teoksessa Aalberg, V., Aalto-Setälä, T., Aho-Mustonen, P., Airaksinen, A., Ebeling, H., Erkolahti, R., Happonen, E., Heinonen, E., Hämäläinen, J., Jakonen, S., Karlsson, L., Koivu, A., Korhonen, V., Koskinen, T., Laukkanen, E., Lehto-Salo, P., Marttunen, M., Miettinen, S., Närhi, V., Paolo, A., Poutiainen, P., Pylkkänen, K., Ranta, K., Salokangas, J., Salonen, L., Siltala, P., Tacke, U., Taipale, M., Toivakka, H. Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. 1.painos. Hämeenlinna: Karisto Oy. 99-109.

Luopa, P., Lommi, A., Kinnunen, T. & Jokela, J. 2010. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla kouluterveyskysely 2000-2009. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.2.2011.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/91431fe2-cfa6-4909-9363-75eda1839dc3>

Moilanen, I. 2004a. Käyttäytymisen häiriöt. Teoksessa Moilanen, I., Räsänen, E., Tamminen, T., Almqvist, F., Piha, J. & Kumpulainen, K. Lasten- ja nuorisopsykiatria. Duodecim. 3. Uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus. 266-268.

Moilanen, I. 2004b. Käyttäytymisen häiriöt. Teoksessa Almqvist, F., Ebeling, H., Heinälä, P., Kaivosoja, M., Karhu, J., Kumpulainen, K., Linna, S-L., Lyytinen, H., Länsimies, E., Mervaala, E., Moilanen, I., Mäntymää, M., Nieminen, P., Pajulo, M., Piha, J., Piippo, S., Poijula, S., Puura, K., Rantanen, P., Räsänen, E., Savonlahti, E., Tamminen, T., Uusikylä, K., Westerinen, H. Lasten- ja nuorisopsykiatria. Duodecim. 3.-4.painos. Porvoo: WS Bookwell Oy. 266.

Omaiset Mielen terveystyön tukena Keskusliitto ry. Ihmeelliset vuodet koulussa 2010-2012 - projekti. Viitattu 4.8.2011.
http://www.omaisten.org/index.php?option=com_content&view=article&id=335&Itemid=17

Omaiset Mielen terveystyön tukena Uudenmaan yhdistys Ry. Ihmeelliset Vuodet koulussa - projekti 2010-2012. Viitattu 16.2.2011.
http://www.otu.fi/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=39&Itemid=7&lang=fi

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetus suunnitelman perusteet 2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. Viitattu 17.2.2011.
http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf

Ritakallio, M., Kaltiala-Heino, R., Pelkonen, M. & Marttunen, M. 2003. Miten ehkäistä nuorten käytöshäiriöitä. Katsaus. Viitattu 5.2.2011.
http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/etusivu?p_p_id=dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku__spage=%2Fportlet_action%2Fdlehtihakuartikkeli%2Fviewarticle%2Faction&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_tunnus=duo93792&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_p_frompage=haku&_dlehtihaku_view_article_WAR_dlehtihaku_hakusana=miten+ehka%C3%A4ist%C3%A4+nuorten+k%C3%A4yt%C3%B6sh%C3%A4iri%C3%B6it%C3%A4

Salo, H. Ihmeelliset vuodet- vanhempainryhmä. Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry. Viitattu 5.1.2011. www.suomenkasper.fi/binary/file/-/id/5/fid/35/

Suvisaari, J. & Manninen, M. 2009. Käytöshäiriön ennusteeseen vaikutetaan parhaiten puuttamalla ongelmiin varhain. Viitattu 5.2.2011
http://www.laakarilehti.fi/files/nostot/nosto27_2.pdf

The Incredible years. 2011. About the Incredible years. Viitattu 6.11.2011.
<http://www.incredibleyears.com/About/about.asp>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2004. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. 2.painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vehviläinen, S. 2001. Ohjaus vuorovaikutuksena. 3.painos. Helsinki: Gaudeamus.

Webster-Stratton, C. 2005. The Incredible years: Teachers and children series Leader's guide. Revised 2008. The United States of America.

Webster-Stratton, C. 2005. Ongelmanratkaisupuos 2-8- vuotiaiden lasten vanhemmille. Suomennettu 1.Painos 2009. Profami.

Webster-Stratton, C. 2008. Kuinka edistää lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja. Espoo: Profami Oy.

Webster-Stratton, C. & Reid, J. 2010. The Incredible years parents, teachers and children training series A Multifaceted treatment approach for young children with conduct disorders. 2.edition. New York: Guilford Publications. Viitattu 17.2.2011.
http://www.incredibleyears.com/Library/items/preventing-and-treating-conduct-disorders_Kazdin_Chapter_1-10.pdf

Liitteet

Liite 1. Haastateltavien suostumispyyntölomake

Arvoisat opettajat!

Olemme Laurea Tikkurilan terveydenhoitaja opiskelijoita. Opinnäytetyömme tarkoitus on selvittää opettajien kokemuksia Ihmeelliset- vuodet ohjelmasta.

Haluaisimme haastatella Teitä opinnäytetyöhömmme. Haastatteluun on hyvä varata tunti aikaa. Haastattelut nauhoitetaan suostumuksellanne, jotta aineiston analysointi olisi helpompaa.

Tutkimustulokset analysoidaan anonymisti, eikä Teitä tulla valmiissa opinnäytetyössä tunnistamaan. Nauhoitukset säilytetään lukollisessa kaapissa ja ne hävitetään opinnäytetyön valmistamisen jälkeen.

Haastattelut tapahtuvat elo-syyskuun aikana Teille sopivana ajankohtana.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja halutessanne voitte siitä kieltäytyä.

Jos haluatte osallistua tutkimukseen, pyydämme teitä ottamaan meihin yhteyttä.

Opinnäytetyötä ohjaa lehtori Eija Okker-Tikkunen (eija.okker-tikkunen@laurea.fi).

Terveydenhoitaja opiskelijat

Hilkka Immonen ja Sanna Nuutinen

hilkka.immonen@laurea.fi 040-838 9118

sanna.nuutinen@laurea.fi 050-540 6200

Liite 2. Haastateltavan suostumisasiakirja

Suostun osallistumaan opinnäytetyöhön: Opettajien kokemukset ihmeelliset vuodet- ohjelmasta.

Olen lukenut haastattelupyyntö lomakkeen sekä saanut esittää tarkentavia kysymyksiä ja keskustella niistä tutkimukseen liittyen. Minulla on mahdollisuus halutessani kieltäytyä haastattelusta tai keskeyttää haastattelu. Tiedän, että haastattelu nauhoitetaan. Koen, että olen saanut riittävästi tietoa oikeuksistani, tutkimuksen tarkoituksesta ja siihen osallistumisesta.

Suostun osallistumaan tutkimukseen: Kyllä _____ Ei _____

Aika: _____ Paikka: _____

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

Tätä suostumisasiakirjaa on tehty 2 kpl, joista toinen on annettu haastateltavalla.

LIITE 3. Teemahaastattelurunko

Taustatiedot

- Syntymävuosi
- Sukupuoli
- Minkälainen koulutus
- Koulutuksen pituus
- Minkä luokan opettaja
- Lisäkoulutus
- Muu työkokemus

Ihmeelliset vuodet- menetelmä- koulutus

- Mistä sai tiedon ihmeellisesti vuosista
- Miksi lähti mukaan IV koulutukseen
- Minkälainen ihmeelliset vuodet koulutus oli
- Missä koulutus tapahtui
- Milloin koulutus oli
- Koulutuksen kesto
- Kuka koulutti
- Mitä mieltä koulutuksesta
- Koetko kaipaavasi lisäkoulutusta
- Minkälaisena koet ohjelman
- Mitä muuta haluat kertoa koulutuksesta?

Ihmeelliset vuodet käytännössä

- Voitko kuvailla miten koulutus on vaikuttanut työhösi?
- Noudatatko koulutusta työssäsi?
- Jos noudatat, kuvailisitko kuinka?
- Kuinka käytät ohjelmaa käytännössä?
- Arvioisitko kuinka ohjelma on muuttanut suhdettasi oppilaisiin?
- Kuinka ohjelma on vaikuttanut oppilaisiin?
- Kuvailisitko kuinka ohjelma on vaikuttanut luokan toimintatapoihin?
- Arvioi kuinka suhteesi oppilaiden vanhempiin on muuttunut?
- Osaatko arvioida onko vanhempien kiinnostus koulutyötä kohtaan muuttunut?
- Arvioi mahdollisuksiasi jatkaa Ihmeelliset vuodet - ohjelman parissa jatkossa.